נדפס לרפאת

רחל בת פעלא

לזכות הרב יצחק בן חנה שי' יו"ר וועד נחלת הר חב"ד וזוגתו
שושנה רייזל בת דבוניא שתחי' בליזינסקי להצלחה בכל
העניינים בגשמיות ורוחניות גם יחד

ד. במשך מאה ושתים השנה בהן היתה ליובאוויטש עיר הבירה של כ״ק אדמו״רי חב״ד[9] היתה לקרית ספר בדרכי החסידות ומנהגי

9) מבואר אצלי בארוכה ברשימות אשר כ״ק אדמו״ר האמצעי התיישב בליובאוויטש בחודש מרחשון תקע״ד ונסתלק ט׳ כסלו תקפ״ח דור שני — כ״ק אדמו״ר הצמח צדק נסתלק י״ג ניסן תרכ״ו דור שלישי — כ״ק אדמו״ר מוהר״ש נסתלק י״ג תשרי תרמ״ג. דור רביעי — הוד כ״ק אדמו״ר מוהרש״ב — עזב את ליובאוויטש ט״ו מרחשון תרע״ו וילך בגולה לרוסטוב ע״נ דון.

החסידים, גם בחיי החולין של כל השנה ובפרט בחיי המועדים והימים הטובים.

בשבת מברכים אלול בליובאוויטש, למרות שהיתה עדיין יום קייצי בהיר — השתנתה כבר האוירה, החל כבר להיות מורגש ריחו של אלול, החלה כבר לנשוב רוח של תשובה. כל יהודי נעשה מתון יותר, עסוק יותר במחשבותיו, והוחל לשכוח את כל דברי החולין.

במשך שני חדשי הקיץ — למן אחר חג השבועות עד שבת נחמו — עם הפסקה מסויימת בימי בין המצרים, שהיו באמת ימי תוגה ועצב, שכן את הלכות תשעה באב היו שומרים על כל פרטיהם — היו מטיילים קצת בין מנחה למעריב בככר השוק. בין פסח לשבועות לא יצא איש לטייל, אך מאחרי שבועות עד שבעה עשר בתמוז היו מטיילים ונהנים מהרוח הקייצית הנעימה.

אחרי שבת נחמו החלו כבר ללמוד אחרי מעריב, לקיים מה שכתוב[10] "קומי רוני בלילה", וכשהגיעה שבת מברכים אלול החלו כבר לחוש באויר של אלול, ובדריכות רבה חיכו ל"לדוד ה' אורי וישעי"[11], לקול השופר, לתקיעה הראשונה שהיה בה משום הודעה ששערי חודש הרחמים נפתחו.

מאמרי ה"חסידות"[12] של שבת מברכים אלול, עם הפתיחה הרגילה "אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול" או "השמים כסאי" או "ראה אנכי נותן לפניכם היום", היו כבר רוויים ברוח של אלול. כל יום מימי חודש אלול אינו דומה כלל לימי השנה כולה. כאשר שוכבים במטה בשעה שש בבוקר, שומעים שמנין הותיקין הראשון בבית המדרש כבר סיים תפלתו ותוקעים בשופר. קול השופר מעורר, הרי אלול בעולם, ממהרים להתלבש, והאדם אינו שבע רצון עם עצמו, מדוע איחר כל כך בשינתו, ועובר ברעיונו על משה רבנו עליו השלום שהיה בהר, ושהימים הם ימי רצון שאפשר לפעול בהם באופן אחר לגמרי, עליו להיות בן אדם, ואסור להפסיד את הזמן.

כשבאים לבית המדרש כבר מוצאים בו קהל גדול, אחרים אומרים

10) איכה ב,יט.

11) פרק כ"ז בתהלים שמתחילים לומר בר"ח אלול.

12) בשם "חסידות" היו קוראים בליובאוויטש את התורה שהיו כ"ק האדמו"רים אומרים לפני החסידים בש"ק או בשארי יומא דפגרא.

תהלים, אחרים לומדים חסידות, אחרים אומרים תיקוני זוהר, ואחרים עומדים או יושבים ומתפללים.

ה. בסדר העבודה של תורת חב״ד, תופסת התפלה — עבודה שבלב — את אחד המקומות הגדולים והחשובים ביותר. בליובאוויטש היו כאלה שקראו להם בעלי עבודה, שהיו מתפללים שעות מרובות גם בימי החול של כל השנה, וביחוד בחודש אלול שאז היה זה באופן אחר לגמרי.

כשהיו נכנסים לחדר השני של ה״מנין״ היו נפעמים מהמחזה הבלתי רגיל שנתגלה. כל אחד שקוע בשרעפיו ושרוי בדביקות, אינו שומע ואינו רואה את הנעשה סביבו.

זה שר בניגון חב״ד ״ברוך גוזר ומקיים״, השני אומר ״חנון ורחום״, השלישי אומר ״וכולם משבחים ומפארים״, ואחר מצוי בעיצומה של תפלת ״אהבת עולם״ ואומר מלים ספורות, כאשר פירוש המלות מזדקר מכל מלה בכל כך הרבה עסיות של השגה, בהתקשרות כזאת וקול תחנונים כזה שמרגישים שבכל מלה מתעלה המתפלל מעלה מעלה! הוא מתקרב יותר ויותר אל הנקודה, והנה הנה הוא משיג את מטרתו.

ניגון התחנונים של ״מהר והבא עלינו ברכה ושלום״ והניגון השקט והנעים ״ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו״, קול הבטחון בו אומר ״כי א־ל פועל ישועות אתה״ וקול השמחה בו הוא אומר ״וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול״ — מעניקים לו את הכוח לומר ״שמע ישראל״.

בכל יום נוסף מתקרבים יותר לשבת סליחות. את החסידות של שבת סליחות היו שומעים בכוונת הלב אחרת לגמרי. בליל שבת של ערב סליחות היו בדרך כלל ממעטים בשינה, כי לא היו יכולים לישון, האדם לא מצא לו מקום, ולמקוה היו הולכים לפני שהאיר אור היום.

במקוה כבר פוגשים באנשים רבים, כולם ממהרים, על כולם ניתן להכיר ששבת זו שונה מכל שבתות השנה, הרי היא השבת שלפני סליחות.

במוח הולמות המחשבות הזורמות בגאון. ברעיון חולפת הזעקה הסוערת של ״ולך ה׳ הצדקה״ ועוד יותר מכך ההרגשה של ״ולנו בושת הפנים״, טובלים בלב שבור, והאדם מבקר את עצמו, האם הטבילה היא אכן טבילה של תשובה אמיתית בחרטה על העבר וקבלה על להבא, או שהיא חלילה בבחינת ״טובל ושרץ בידו״[13].

13) ראה תענית טז,א.

כשעברו ליד המנינים – בית המדרש ו"בנימינים שטיבלי"[14] – היו שומעים קהל אנשים אומרים תהלים.

אמירת התהלים באותה שבת היתה גם היא שונה מאמירת התהלים בכל השנה, למרות שאלה הם אותם יהודים פשוטים המתאספים כל יום בהשכמה לומר תהלים. ובשבת היו באים גם אלה שכל השבוע היו שוהים – לרגל עסקיהם – בעיירות ובישובים. אך אותה שבת שונה גם אצלם מכל השבתות, כל אחד עסוק עם עצמו, ובקול אמירת התהלים נשמע קול פנימי של "מקיף" חסידי.

כאשר שבו מהמקוה היו הולכים לחזור את המאמר, דבר שלקח כמה שעות. כרגיל היו נכנסים ל"חזרה", וממשיכים לחזור את המאמר עד התפלה, ובשעה שלש היו אוכלים סעודת שבת קודש.

סעודת שבת קודש של שבת סליחות – על שולחנו של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע – היתה אף היא שונה מסעודות ש"ק של כל השנה, היא היתה קצרה יותר. הסעודות בכלל בליובאוויטש לא ארכו זמן רב, אלא שלפרקים היו מתוועדים בהן, מספרים סיפור או חוזרים על אימרה.

לסעודות השבת בליובאוויטש היה סדר מסודר. בכלל היה לליובאוויטש סדר קבוע בכל הדברים ומוגבל בהגבלות של זמן ומקום. בשבת סליחות היה הכל בקיצור, שכן בכל דבר הורגש ריח הימים הנוראים.

ו. עבודת ההכנות לשבת קודש ויום טוב בכלל, ולחג הפסח בפרט, תפסה אצל אבי מקום חשוב מאד, פעמים רבות דיבר בשבח העוסקים בהכנות לשבת קודש ויום טוב ובפרט בענינים הנוגעים לחג הפסח.

ההכנות לחג הפסח החלו בליובאוויטש עוד באמצע הקיץ. במרחק כשלשים קילומטר מליובאוויטש בדרך לדוברובנה, היתה אחוזת אצילים בשם "שצערבינא", ששימשה מקום קבוע שממנו הביאו חטים למצה שמורה.

בשצערבינא דר יהודי חסיד ולמדן, בעל דרגא נעלית הן במוחין והן במדות טובות. מאחר שחסידים אינם מדייקים בתוארי כבוד, הרי

14) כינויי בתי מדרש בעיר ליובאוויטש.